

Piippujen Ympärillä

VARKAUS-SEURA RY
www.varkaus-seura.fi

Kuva: Ari Kankkunen

Metsän syksyiset antimet tarjolla

Kostean kesän jälkeen on metsissä runsaasti juuri Sinulle sopivaa poimittavaa, vaikkapa lähiruoka!

Kun itse olen kuljeskellut viime aikoina mökin ympäristön metsissä, on siellä ollut runsaasti puolukkaa, ja kantarellikausikin oli pitkä ja hyväsatoinen. Mustikat ja mustat torvisienet ovat kantarellien lisäksi paikkauskollisia. Muut sienet ovat myöhässä mutta kyllä niitä maastossa vielä kasvaa. Sienet ovat kivoja poimittavia. Luonnon antimien kerääminen on myös yksi parhaimmista hyötyliikunnan muodoista. Liikuthan Sinäkin!

Oikein runsaita saaliita luonnosta ja hyvää syksyä!

Raimo Sikanen
Varkaus-seuran puheenjohtaja

Kuva: Teuvo Liukkonen

Taevaalla kalapee varttikuu virneessä sillä on suu saepisarat puissa ja pensaissa kimaltelloo muassa sorsat ruuan tähteitä mutustelloo tuul ualloilla lintuja ja venneitä keinuttelloo koerat ja kissat pylyvään juureen lasettelloo voep kesälläe olla kylmät ja kosteet siät vaekka syksylläkkii suattaa lämpöstä olla tai valua riät

Marja Liukkonen

Elämää Warkaudessa v. 1919

S euraavassa on otteita 87-vuotiaan (s. 1912) **Christina Cedercreutzin**, myöh. Forsblomin, v. 1999 kirjoittamasta ruotsinkielisestä kirjeestä rehtori **Asta Ollille**, joka on myös suomentanut kirjeen. Kirjoittaja oli Warkaudessa asuessaan 7-11-vuotias. Hän oli tälläikäisen Ruotsinkielisen koulun ensimmäisiä oppilaita.

Warkauden Ruukki sijaitsi eteläisessä kolkassa köyhässä Savossa. Siellä oli laivanveistämö, konepaja valimoineen, saha, uusi selluloosa-tehdas, puuhiomo ja voimalaitos. Isäni Edvard Cedercreutz oli nimetty A.A.Oy:n Warkauden Ruukin johtajaksi. Muutimme Warkauteen joulun välipäivinä 1919. Asunto, Villa (ent. Virkamiesklubi), oli suuri rakennus. Siinä oli paljon huoneita, 14 kakluunia (kaakeliuunia), mutta ei vesijohtoja eikä viemäreitä. Oli kaksi ulkohuusua, toinen herrasväelle ja toinen talonmiehen perheelle ja palvelusväelle.

Keskustassa sijaitsi tehtaan ylläpitämä kauppa, josta sai ostaa välttämättömiä tuotteita, kuten jauhoja, ryynejä, kahvia, sokeria, näkkileipää, hevosen valjaat jne. Leivät leivottiin kotona. Firman Kansankeittiössä (nyk. Kaks Ruusua) ruukin työläiset saivat edullisen aterian. Talossa oli myös leipomo, josta sai ostaa mm. reikäleipää ja munkkeja. Munkkeja en ollut koskaan syönyt, sillä sisälissodan aikana oli puutetta jopa leivästä, johon oli sekoitettu selluloosaa. Äiti oli sitä mieltä, että munkit eivät maistuneet hyvälle, koska ne oli paistettu ihrassa. Onnistuinkin kerran maistamaan sellaisen munkin, ja

Ruotsinkielisen koulun oppilaiden pukujuhlat vuonna 1920.

totesin sen olevan ihanan makuinen. Kalaa ja lihaa ostettiin torilta, ja maito tuli päivittäin omassa kannussa firman omistamalta Pitkälänniemen tilalta. Omaa taloutta oli kaikilla, kuten possut takapihalla ja oma ryytima. Kaikilla oli myös omat työvälineet, kuten kottikärryt ja vesikelkka. Naiset hakivat päivittäin vettä yhteisestä pumpusta, josta myös pieniin vetureihin, pässiin, otettiin vettä. Oli myös klappikone kaikkien käytettävissä.

Naiset hoitivat kotityöt ja lapset. Monet heistä työskenteli myös sahalla ja lautatarhalla. Rakennuksilla he kantoivat lautoja ja tiilejä murareille. Monet nuoret tytöt

olivat apulaisina. Se oli heille oiva mahdollisuus oppia leipomisen ja ruoanlaiton taitoja sekä ompelamisen taitoja. Tärkeää oli myös oppia, miten voi käyttää hyväkseen ruoan tähteet. Verannan ja eteisen kylmäkomoeroissa säilytettiin ruoat, jotka talvella siellä usein jäättyivät ja kesällä taas pilaantuivat nopeasti. Jääkaappeja ja pakastimia ei silloin ollut.

Firmalla oli työläisasuntoja Niitylässä, jossa jokaisella perheellä oli asuntona keittiö ja kamari. Ei ollut verhoja ikkunoissa, vain salusiinit. Kangas oli kallista ja rahat tarvittiin tärkeimpiin tarvikkeisiin. Kun perheemme muutti muutaman vuoden päästä ruokkiapaikkakunnalle Uudel-

lemaalle, huomasin, että kaikkien asuntojen ikkunoissa oli verhot ja kukkia talojen ympärillä.

Vaatteita, kuten sarkahousuja, työtakkeja ja huopasaappaita myytiin Warkaudessa torilla ja markkinoilla. Myytiin siellä myös flanellipaitoja, alushousuja ja sukkaa. Myös sekatarvaa oli myynnissä, kuten kampoja, tikkaneuloja, ompelutarvikkeita, täikampoja, peilejä ja partaveitsiä. Jos sattui olemaan yksi markka taskun pohjalla, niin piti tarkkaan laskea, ostaisiko salmiakki- tai piparminttu-pastilleja, lakritsapiipun á 75 penniä tai kaksi lakritsanauhaa á 50 penniä. Äidin mielestä lakritsa oli vaarallista terveydelle.

Näin ensimmäisen kerran tulipalon eräänä talvi-iltana, kun tuli pääsi irti konepajalla valimolla Ämmäkosken rannalla. Juoksin sinne muiden lasten kanssa. Isä oli myös saapunut palopaikalle ja kävelimme tulen laannuttua yhdessä kotiin. Ihmetyksekseni en saanut nuhteita, vaikka olin ilman lupaa juossut pois kotoa. Toisen ison tulipalon muistan, kun koulutalon ja Koivula-talojen yhteinen ulkorakennus oli tulella. Tulen sammuttaminen oli ylivoimaista, kun ei ollut vesijohtoja. Oli kylläkin Palokuntaalo ja siellä oli talli, jossa seisoi kaksi tammaa sekä vaunuliiteri, jossa oli pari käsipumppua ja yksi höyrypumppu sekä iso määrä erikoiskankaasta valmistettuja letkuja. Letkut vuotivat pahasti, joten niistä nousi pieniä suihkulähteitä pitkin matkaa. Tämä jäi siitä tulipalosta mieleeni."

Asta Olli

Kesäretkillä kotiseutu tutuksi

K uluva kesä on ollut sekä turisteille että kotikaupungistamme kiinnostuneille antoisaa aikaa. Kalakukko-katujuna matkasi n. 20 minuuttia kestävä viisi erilaista kierrosta eri puolille kaupunkia ja lisäksi kaksi historia-ajelua. Toinen niistä suuntautui Taipaleen kanava-alueelle ja kanavamuseolle ja toinen Käärmiemeneen ja Lehtoniemeen.

Junassa oli kovaäänisistä kuuluva selostus, jossa kerrottiin näkyvissä olevan seudun ja rakennusten menneisyydestä. Mukana tekstejä laittamassa olivat olleet Warkauden oppaat, joten tiedot olivat asiantuntemuksella koottuja.

Matkojen historiallisuutta täydensivät Warkauden museon kokoelmista valitut ja kirjoituksiin varustetut vanhat valokuvat. Kesken matkaa oli vaihdettava istuinpaikkaa, jotta tuli nähdä mielenkiintoiset kuvat myös toiselta seinustalta.

Warkaudessa on menossa Vanha Warkaus -hanke. Siihen liittyen on pystytetty vanhan Warkauden alueelle 16 kuvataulua 'Vanhasta Warkaudesta'. Jokaisessa niistä on lyhyt selostus kuvaan liittyvästä kohteesta sekä suomeksi, englanniksi että venäjäksi.

Kuvat ovat Warkauden museon kuva-arkistosta. Kävelykierroksesta on valmistettu esite, jossa on kartta kuvien sijaintipaikoista sekä pieni kuva ja selostus kohteesta. Esitettä on saatavilla mm. Warkauden info-pisteistä.

Kävelykierroksen avajaiset pidettiin Warkauden kirkon edustalla, josta löytyy yksi kuvatauluista. Avausten suoritti Warkaudessa aiemmin toiminut arkkitehti **Heikki Lonka**. Seurakuntasalissa tapahtuneen kahvituksen jälkeen käveltiin kirkon lähiympäristössä kierros, jossa tarkasteltiin reitillä sijaitsevia tauluja. Oppaana toimi Warkauden oppaista **Katriina Nieminen**. Uskon, että monelle yksinään tai tuttavien kanssa yhdessä kuviin ja selostuksiin tutustuminen tällaiset kuvat saattavat toimia mielenkiinnon herättäjänä tutustua enemmän kotiseudun menneisyyteen.

Kolmas erilainen mahdollisuus tutustua Warkauden sekä nykyisyyteen että menneisyyteen olivat Warkauden oppaiden järjestämät neljä opastettua kävelykierrosta. Ne suuntautuivat Päivionsaarelle, Taulumäelle, Pirtinniemeen ja Tyyskänniemeeseen. Oppailla oli mukanaan myös vanhoja valokuvia. Osallistujat täydensivät

Kuva: Varkaus-seuran arkisto.

Tyyskän pihapiiriä 1880-luvulla.

opastusta kertomalla mielenkiintoisia omia muistojaan paikoista ja rakennuksista, joita nykyisin ei enää ole olemassa. Kävelykierrokset todettiin tärkeiksi niin muistoja herättävinä kuin tietoutta lisäävinä sekä virkistävinä kokemuksina.

Warkaudessa lapsuudesta saakka asuneena voin vain todeta, että paljon on vielä tietämättä kotiseudun menneisyydestä. Parina päivänä toimin myös 'oppaana' vieraalleni, joka oli lapsuutensa ja nuoruutensa viettänyt

tällä. Muistoja ja keskustelua herättivät etenkin reitillemme osuneet kuvataulut. Totesin myös saman kuin monet meistä kävelyretkille osallistuneista: Lisää tällaisia opastettuja kävelykierroksia! Seutuja löytyy kyllä, samoin kuin niille pystytettyjä ja lähes unohdettuja muistomerkkejä tutkittaviksi. Kiitokset kaikille teille, jotka kuluvan kesän kotiseututretket olette järjestäneet ja niille osallistuneet!

Sirpa Ollikainen

PORTTI

Ravintola Tyyskänhovi

Wredenkatu 4, Varkaus. P.040 717 8491

www.tyyskanhovi.com

Warkop
Puuovet ja saunanlauteet

Puh. 020 757 5060 • www.warkop.fi